

135

UUODEN 2019 TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTAOHJE

YLEISTÄ

1. UUODEN 2018 TALOUSARVIO JA -SUUNNITELMAN RAKENNE TALOUSARVIOTA JA - SUUNNITELMAA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

Taloussarvion käsittelyä, hyväksymistä, velvoittavuutta, sisältöä ja rakennetta sekä taloussarvioperiaatteita koskevat säännökset on koottu kuntalain (4/10/2015) 110 pykälään: Siinä säädetään myös vuotta pitemmän aikavälin toiminnan ja talouden suunnittelusta.

Kunnan taloussarviovuosi on kalenterivuosi. Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle taloussarvio. Taloussarviovuosi on ensimmäinen vuosi vähintään kolmea vuotta koskevassa taloussuunnitelmassa. Valtuuston on hyväksyttävä taloussarvio ja -suunnitelma samanaikaisesti. Taloussarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus. Taloussuunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Taloussuunnitelma ja taloussarvio ja tiilnpäätös ovat rakenteeltaan samankaltaiset. Ne koostuvat käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta.

Kuntalain 110 §:n 2 momentin mukaan taloussarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kunnasta strategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Taloussarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa erittäin neljän vuoden kuluessa tiilnpäätöksen vahvistamista saaraavan vuoden alusta lukien ja kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidystä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Vaikka asetettu raami on tiukka taloussarvio ja suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kuntalain mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava taloussarviota. Taloussarvio ja -suunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöitä samalla ovat näiden valvonnan välineitä. Taloussarviioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

2. TALOUSSUUNNITELUN TAVOITTEET JA LÄHTÖKOHDAT

Suunnitelun tavoitteet

Kuntalain taloussuunnitelu- ja kirjantpiduudistuksen tavoitteena on ollut -korostaa valtuuston päätösvaltaa toiminnan talouden suunnittelussa.

-kytkeä taloussarvio pitkän aikavälin taloussuunnitteluun,

-osoittaa keinoit kokonaistalouden tasapainottamiseksi,

-sitoo toiminta ja talous yhteen,

-antaa oikea kuva kunnan taloudesta,

-osoittaa kunnan taloudellisen tuloksen muodostuminen sekä rahoitustarpeen kattamiskeinoit,

-parantaa vertailtavuutta muihin talousyksiköihin.

Suunnitelun lähtökohdat

Kuntalaki pyrkii parantamaan suunnittelun asemaa kunnan päätöksen teossa toiminnan ja talouden ohjauksvälineenä. Kuntalain mukaisessa taloussuunnitelmassa korostetaan toiminnan ja talouden tiivistä yhteyttä, taloudellisten resurssien merkitystä sekä suunnittelun realistisuutta. Lain mukaan taloussarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Rakenne ja tehtävät

Taloussarviolla ja taloussuunnitelmalla on kaksi näkökulmaa, jotka määräävät suunnittelimien rakenteen. Nämä ovat

a) kokonaistalouden näkökulma

-tuloslaskelmaosa

-rahoitusosa

b)toiminnan ohjauksen näkökulma

-käyttötaloussosa

-investointiosa.

Kunnan taloussarviossa tulee olla käyttö talous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Samaa rakennetta noudatetaan taloussuunnittelussa ja tiilnpäätökseen sisällytävissä taloussarvion toteutusvertailussa. Lisäksi tarvitaan yleisperustelut ja liitteet.

3. KÄYTTÖTALOUSSOSA

Käyttötaloussosan rakenne

Kunnan toimintaa ohjataan käyttötaloussosan suunnitelmien avulla. Taloussarvion käyttötaloussosassa valtuusto asettaa toiminnalliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot toimielimelle tehtävään tai tehtävien hoitamiseen. Kunta määrittelee itse tehtäväkokonaisuuudet, jolle valtuusto asettaa toiminnalliset tavoitteet ja hyväksyy määrärahat ja tuloarviot.

Käyttötaloussosa esitetään laskelmana, josta ilmenee toiminnan kustannusrakenne kokonaisuudessaan, myös mahdollisesti keskitetyt hoidettujen toimintojen kuten, hallinto- ja tiilpaivelujen kustannukset mukaan lukien. Kokonaiskustannuksissa esitetään pitkävaikutteisten tuotantokelijöiden (käyttöomaisuuden) suunnitelmien mukaiset poistot ja käyttöomaisuuteen sitoutuneen pääoman laskennallinen korko ja mahdollisesti muita laskennallisia etä. Laskelmasta tai perusteluissa on käytävä tili valtuustoon nähden sitovat etä.

Toiminnallinen tavoite

Toiminnallinen tavoite on valtuuston taloussarviossa toimielimelle tehtäväkohtaisesti asettama määrärahan käyttöarokoitusta, palvelutuotannon määrää tai laatua tai toiminnan kehittämisuuntaa ohjaava tavoite. Toiminnalliset tavoitteet asetetaan määrää-, laatu-, taloudellisuus- ym. tavoitteina sen mukaan, mitä eri tehtävissä katsotaan tarkoituksenmukaiseksi ja mahdolliseksi käyttää. Tavoitteet johdetaan tehtävään toiminta-ajatukselta ja asetetaan tunnuslukuina, jos mahdollista. Tavoitteet voidaan asettaa myös sanallisesti.

Taloussarvion hyväksymisen yhteydessä päätetään siitä, mitkä toiminnalliset tavoitteet ovat sitovia.

4. TULOSLASKELMAOSA

Tehtävä

Tuloslaskelmaosa osoittaa, kuinka tulo-rahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä omaisuuden kulumisen edellyttämiin suunnitelmien mukaisiin poistoihin.

5. INVESTOINTIOSA

Investointiosan rakenne

Investointiosa sisältää investointisuunnitelmat taloussarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Useamman vuoden aikana toteutettava investointihanke jaetaan eri vuosille.

Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarvio hankkeille tai hankeryhmillä. Hankkeet ja hankeryhmät voidaan ryhmitellä tarvittaessa toimielimittäin ja tehtävinä.

6. RAHOITUSOSA

Investointiosan ja tuloslaskelmaosan liittyminen rahoitusosaan

Rahoitusosassa osoitetaan kuinka paljon tarvitaan tulo-rahoituksen lisäksi pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin ja miten rahoitustarve katetaan ja kuinka suuri on rahoitusllyijäämä ja miten se käytetään.

Vuosikate ja satunnaiset tulot ja menot siirretään tuloslaskelmaosasta rahoitusosaan. Pakollisen varauksen tekeminen lisää kirjanpidossa toimintakuluja. Jos tällainen pakollinen varaus on jo talousarvion etukäteen arvioitavissa, se otetaan talousarvion toimintamenoihin ja selvitetään rahoitusosan pakollisten varausten muutoksiin.

Rahoitusosan rakenne

Talousarvion rahoitusosa esitetään rahoituslaskelmakaavan muodossa. Valtuusto päättää, mitkä erät ovat sitovia määrärahoja ja tuloarvioita.

7. TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN VALMISTELU

Toimielimet valmistelevat talousarvio- ja suunniteluuehdotuksensa hallituksen antamien kehysten ja ohjeiden pohjalta ja antavat ne hallitukselle kunnan talousarvio- ja -suunnitelmaesityksen laatimista varten.

Hallituksen on annettava talousarvio- ja -suunnitelmaesitys valtuustolle. Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle talousarvio.

8. TALOUSARVION HYVÄKSYMINEEN JA SEN NOUDATTAMINEN

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvion otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarvot. Kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota.

Määrärahataso talousarviossa

Säännöksen mukaan talousarvioon otetaan toiminnallisten ja tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarvot.

Valtuusto päättää talousarvion määrärahojen lukumäärästä ja euromääräisestä tasosta. Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta.

Talousarvio on valtuuston tärkein ja vaikuttavin toiminnan ja talouden ohjausväline. Talousarvion määrärahojen lukumäärää ei ole sidoksissa toiminnallisten tavoitteiden lukumäärään, vaan yksinomaan valtuuston vastuun ja talouden ohjauksen perusteisiin sekä talousarviovalian käyttöön.

Sitovuus talousarviossa

Talousarviossa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Valtuuston hyväksymät toiminnan ja talouden tavoitteet ovat osa sitovaa talousarviota ja arvon alle jäävät poikkeamat toiminnan tavoitteissa ovat oikeudellisesti samassa asemassa kuin arvion ylittävät poikkeamat määrärahojen käytössä. Kunnan taloudesta vastaavana ja talousarviovaltaa käyttävänä viranomaisena valtuusto suhtautuu talousarvion hyväksymisessä samalla tavoin sekä määrärahoihin että hyväksyttyihin tavoitteisiin.

LESTIJÄRVEN KUNNAN V. 2019 TALOUSARVION LAADINTAPERUSTEET

1. Valtionosuudet

Valtionosuuksista lokakuussa julkaistut kuntakohtaiset tiedot ovat Kuntaliiton arvioimia ennakkotietoja ja on huomioitu elokuun budjettiriihessä sovitut muutokset. Laskennalliset valtionosuudet pienenevät 1,0 prosentilla vuodesta 2018 vuoteen 2019, valtionavut yhteensä kasvavat kuitenkin edellisestä vuodesta 0,1 %-lla. Valtionosuusprosentti nousee 0,03 %-lla ja on v. 2019 25,37 %. Kilpailukykyopin mukaan takia valtionosuutta vähennetään kahteen kertaan - 59 miljoonan euron osalta vuonna 2019. Alueellisen erikoissairaanhoiton järjestämisen tehostamiseen liittyvä valtionosuusvähennys kohoa -85 miljoonaa euroon vuonna 2019. Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään 30 miljoonaa euroa kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmän rahoitusta varten.

Ennakkolaskelmien mukaan Lestijärven kunnan valtionosuudet v. 2019 pienenevät noin 25.700 eurolla, mutta lopulliset määrät vahvistuvat vasta vuoden vaihteessa.

2. Verotulot

Lestijärven kunnan verotuloja vuodelle 2019 arvioidaan kertyvän 2.470.000, vuoden 2018 talousarviosumma oli 2.390.000 euroa. Verotulo prosentit pidetään ennallaan, voimaitosten veroprosentti on 1,20.

3. Käyttömenot

Laaditun raamin mukainen käyttövara on 6,46 % eli n. 350.000 pienempi kuin v. 2018 talousarviossa.

Vuoden 2019 talousarvio on laskettu siten, että veroprosentti pidetään ennallaan 21,00 prosentissa. Rakentamisohjelma sopeutetaan kunnan taloustilanteen mukaisiin raameihin.

4. Tulot ja menot

Hallintokuntien on sopeutettava meno- ja tulotuloitensa mahdollisimman realistiselle pohjalle. Jokainen menoerä on arvioitava ja perusteltava harkiten ja uudelleen. Niin myös tulo puolen on perustuttava realistiselle pohjalle, ettei kirjittaisi tuloja jotka eivät talousarviovuoden aikana toteudu.

Palkat talousarvioon lasketaan siten, että palkat lasketaan todellisten mukaisina eli niihin on huomioitu tulevat henkilökohtaisen isän- yms. korotukset sekä arvioidut palkankorotukset 2 %.

Sosiaaliturvamaksu on 0,75 %, KVTEL-maksu on 16,25 %, tapaturmavakuutus 0,9 %, työttömyysvakuutusmaksu 2,00 % ja muut 0,1 % palkkasummasta. Opettajien etäkemaksu on 16,84 prosenttia Kevan ilmoituksen mukaan.

5. Henkilökunta

Henkilökunnan kokonaismäärää pyritään edelleen pienentämään. Talousarviovuoden aikana avoimeksi tulevat virat ja toimet on pantava uuteen tarkasteluun ja niiden täyttäminen on perusteltava uudestaan ja haettava kunnanhallituksen lupa viran tai toimen täyttämiseen. Myös yli kahden kuukauden mittaisissa viran- tai toimen sijaisuuksissa tulee menetellä samoin. Tuntipalkkaista henkilöstöä saa käyttää toissijaisesti.

Johlavana periaatteena vastaisuudessa tulee olla se, että avoimeksi jääneet virat ja toimet täytetään mahdollisuuksien mukaan talon sisäisin järjestelyin.

6. Työllistäminen

Hallintokuntien tulee esittää henkilö määrä ja määrärahan tarve työllistettävien palkkausta varten. Pääperiaate on, että kunta työllistää työttömiä vain ns. työllistämistuen turvin. Mikäli työllistämistoiveita on hallintokunnilla enemmän kuin talousarviossa rahoitusmahdollisuuksia kunnanhallitus suorittaa työllistettävien määrässä karsinnan.

7. Rakentamisohjelma

Hallintokuntien tulee perehtyä liitteessä olevaan rakentamisohjelmaan ja tehdä ehdotuksensa talousarvioon ja -suunnitelmaan.

8. Taloussuunnitelma v. 2019-2021

Taloussuunnittelun ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi. Kahden seuraavan vuoden taloussuunnitelma laaditaan samojen ohjeiden pohjalta kuin talousarviovuosi, ottaen huomioon mahdolliset toiminnan muutokset.

Taloussuunnitelma tarkistetaan vuosittain.

Hallintokuntien on toimitettava talousarvio- ja -suunnitelmaehdotukset kunnanhallitukselle raamin mukaisina 09.11.2018 mennessä. Mikäli hallintokuntien talousarvioesitykset eivät yrityksistä huolimatta sopeudu raamiin tulee valmistelijoiden informoida asiasta kunnanhallitusta hyvissä ajoin ennen jättöaikaa.